

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 90/05-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. marca 2005 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. M. N. a V. N., obaja bytom B., zastúpených advokátom JUDr. R. S., B., ktorou namietajú porušenie základného práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov v zmysle čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného aktívneho volebného práva podľa čl. 3 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom starostu obce B. a uznesením Okresného súdu Bardejov sp. zn. 1 S 5/2004 z 10. júna 2004, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. M. N. a V. N. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. augusta 2004 doručená sťažnosť Ing. M. N. a V. N. (ďalej aj „sťažovatelia“), zastúpených advokátom JUDr. R. S., ktorou namietajú porušenie základného práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa

čl. 46 ods. 1 ústavy a základného aktívneho volebného práva podľa čl. 3 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom starostu obce B. (ďalej len „starosta“) a uznesením Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 1 S 5/2004 z 10. júna 2004.

Sťažovatelia v sťažnosti uvádzajú, že *„Titulom zmluvy o nájme bytu zo dňa 2. 11. 1999, sťažovateľom vznikol nájomný pomer na dobu neurčitú k bytu nachádzajúcim sa v objekte h. postavenej na parc. č. (...), v k. ú. R. (...), objekt h. mal pridelené obcou B. súpisné číslo (...) a sťažovatelia sú od 22. 4. 1998 doposiaľ evidencne prihlásení na trvalý pobyt na adrese: B. súp. č. (...) Katastrálny úrad v B. odmietol na návrh org. Lesy Prešov, š. p., Prešov zapísať h. do evidencie nehnuteľností na základe listiny o pridelení súpisného čísla (...) obcou B. (...) Obec R. rozhodnutím zo dňa 11. 11. 1999 pod č. 127/1999 prideliť pre stavbu - objekt h. nad B. - postavenom na par. č. (...), súpisné číslo (...), pre obec R., na základe ktorého Katastrálny úrad v B. stavbu h. postavenej na par. č. (...) súpisné číslo (...), kat. územie R., obec R., zapísal na LV č. (...) Obec B. dňa 21. 10. 2002 na základe vyššie uvedeného, zrušila v domovej knihe obce B. stavbu so súpisným číslom (...) a od uvedeného obdobia odmieta sťažovateľov viesť v zozname stálych voličov obce s odôvodnením, že sťažovatelia nemajú v obci B. trvalý pobyt“.*

Sťažovatelia ďalej v sťažnosti poukazujú na predchádzajúce rozhodnutia okresného súdu v ich volebných veciach, a to uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 S 5/02 z 29. októbra 2002, na základe ktorého bola V. N. registrovaná ako kandidát na funkciu starostu obce B., a uznesenie okresného súdu sp. zn. 1 S 2/2004 z 1. apríla 2004, na základe ktorého bola obci B. uložená povinnosť zapísať sťažovateľov do voličského zoznamu pre volebný okrsk č. 1 obce B. pre voľby prezidenta Slovenskej republiky konané 3. apríla 2004 a do zoznamu oprávnených osôb na hlasovanie v referende konanom 3. apríla 2004 v obci B.

Sťažovatelia súčasne uvádzajú, že vo veci ich návrhu na zápis do voličského zoznamu pre okrsk č. 1. obce B. pre voľby poslancov do Európskeho parlamentu rozhodol okresný súd uznesením sp. zn. 1 S 5/2004 z 10. júna 2004 tak, že ich návrh zamietol z dôvodu, že nemajú trvalý pobyt v obci B., ktorý im bol v súlade s ustanovením § 7 ods. 1

písm. d) zákona č. 253/1998 Z. z. o hlásení pobytu občanov Slovenskej republiky a registri obyvateľov Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o hlásení pobytu“) zrušený.

Sťažovatelia namietajú „... porušenie ich základného práva zúčastňovať sa na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov zaručeného v článku 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného aktívneho volebného práva zaručeného v článku 3 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom starostu obce B. - výmaz objektu h. s prideleným súp. č. (...) pre obec B. z domovej evidencie, v ktorej objekt h. bol vedený 26 rokov - nevedenie sťažovateľov v zozname stálych voličov obce B., napriek tomu, že v zozname svojich stálych voličov vedie obyvateľov objektov postavených nad obcou B. v k. ú. R., - spochybňovanie trvalého pobytu sťažovateľov z adresy B. č. (...), - príp. neobnovenie pôvodného údajov o trvalom pobyte sťažovateľov na adrese: B. č. (...) a uznesením Okresného súdu Bardejov sp. zn. 1 S 5/2004 zo dňa 10. 6. 2004, ktorým bol návrh sťažovateľov na ich zápis do voličského zoznamu obce B. pre voľby poslancov Európskeho parlamentu konaných dňa 13. 6. 2004 zamietnutý“.

Podľa sťažovateľov uznesením okresného súdu sp. zn. 1 S 5/2004 z 10. júna 2004 došlo tiež k porušeniu ich základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy „v dôsledku nesprávnosti ktorého – minimálne neprihliadnutím na ust. § 7 ods. 2 zák. č. 253/1998 Z. z. bolo sťažovateľom nenávratne znemožnené realizovať ich práva“ podľa čl. 30 ods. 1 ústavy a čl. 3 dodatkového protokolu.

Sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd rozhodol nasledovným nálehom:

„1) Postupom starostu obce B. a uznesením Okresného súdu Bardejov zo dňa 10. 6. 2004, č. k. 1 S 5/2004, boli porušené základné práva Ing. M. N. a V. N. zúčastňovať sa na správe vecí verejných slobodnou voľbou svojich zástupcov podľa čl. 30 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a aktívne volebné právo voliť poslancov Európskeho parlamentu vo voľbách konaných dňa 13. 6. 2004 podľa čl. 3 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2) *Uznesením Okresného súdu Bardejov zo dňa 10. 6. 2004, č. k. 1 S 5/2004, bolo porušené základné právo Ing. M. N. a V. N. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.*

3) *Starostovi obce B. sa prikazuje zapísať Ing. M. N. a V. N. do zoznamu stálych voličov obce B. pre volebný okrsk č. 1 a zakazuje sa mu pri plnení povinností obce ako ohlasovne trvalého pobytu pokračovať v porušovaní práv Ing. M. N. a V. N. vysloveného v bode 1) výroku tohto nálezu.*

4) *Ing. M. N. a V. N. sa priznáva primerané finančné zadosťučinenie pre každého z nich v sume 50.000,- Sk (slovom: päťdesiat tisíc korún slovenských), ktoré sú im Okresný súd Bardejov a obec B. povinní vyplatiť spoločne a nerozdielne do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.*

5) *Okresný súd Bardejov a obec B. sú povinní zaplatiť spoločne a nerozdielne Ing. M. N. a V. N. trovy konania vo výške 20.116,- Sk (slovom dvadsaťtisícjednostošeštnásť korún slovenských) na účet ich advokáta JUDr. R. S., do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.“*

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa a zisťuje, či návrh spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dôvody na jeho odmietnutie.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť je preto možné považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie.

Ústavný súd preto preskúmal opodstatnenosť predloženej sťažnosti v naznačenom smere, predovšetkým možnosť preukázania príčinnej súvislosti medzi postupom sťažovateľmi označených porušovateľov základných práv (starosta a okresný súd) a základnými právami sťažovateľov podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 3 dodatkového protokolu, porušenie ktorých sťažovatelia v sťažnosti namietali.

Podľa čl. 30 ods. 1 ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov (...). Ide o jedno zo základných politických práv občanov v demokratickej spoločnosti, ktoré občanom garantuje právo účasti na politickom živote štátu, správe štátu a na správe verejných záležitostí v obciach. Realizáciu uvedeného základného práva umožňuje taká organizácia a právne usporiadanie územnej samosprávy, ktorá vytvára predpoklady pre všetkých obyvateľov obce zúčastňovať sa na jej správe a bezprostredne rozhodovať o verejných záležitostiach obecného významu

na základe priameho a konkrétneho prejavu vôle všetkých obyvateľov alebo určitej skupiny obyvateľov obce (I. ÚS 76/93, I. ÚS 46/96).

Podľa čl. 3 dodatkového protokolu vysoké zmluvné strany sa zaväzujú konať v rozumných intervaloch slobodné voľby s tajným hlasovaním za podmienok, ktoré zabezpečia slobodné vyjadrenie názorov ľudu pri voľbe zákonodárneho zboru. Uvedený článok dodatkového protokolu predstavuje pozitívny záväzok štátu niečo urobiť, vykonať, zabezpečiť slobodné voľby, v rámci ktorých štát nepriamo garantuje právo občanov voliť do zákonodárneho zboru.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy sa každý môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

1) Tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovatelia namietali porušenie ich základných práv postupom starostu obce, ústavný súd odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Podľa § 7 ods. 1 zákona č. 331/2003 Z. z. o voľbách do Európskeho parlamentu (ďalej len „zákon o voľbách do EP“) obec vyhotoví zoznam voličov oprávnených hlasovať v jednotlivých volebných okrskoch na základe stáleho zoznamu voličov.

Podľa § 7 ods. 2 zákona o voľbách do EP do zoznamu voličov obec dopíše voliča, ktorý je občanom únie, a to na jeho vlastnú žiadosť, ktorú je potrebné predložiť obci, v ktorej má volič trvalý pobyt, najneskôr 40 dní pred dňom volieb, inak právo na zápis do zoznamu voličov zaniká; o zapísaní alebo nezapísaní do zoznamu voličov informuje obec žiadateľa bezodkladne.

Podľa § 4 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1990 Zb. o voľbách do Slovenskej národnej rady v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“) obec zostavuje a vedie stály zoznam voličov a súčasne je obec oprávnená aj priebežne počas volebného obdobia zisťovať skutočnosti, ktoré sú dôvodom na zmeny v zozname (§ 4 ods. 2

zákona o voľbách). Obec vykonáva zmeny v zozname na základe vlastných evidencií, oznámení štátnych orgánov, výsledkov námietkového konania.

Podľa § 8 ods. 2 zákona o voľbách ak obec sama neodstráni chyby alebo nedostatky v zozname, môže sa občan, ktorý je tým dotknutý, obrátiť na okresný súd (...). Na základe rozhodnutia súdu vykoná obec a v deň volieb okrsková volebná komisia zmenu v zozname (...).

Z citovanej právnej úpravy vyplýva, že obec je subjektom zodpovedným za vyhotovenie zoznamu voličov, resp. dopísanie voličov do tohto zoznamu a vedenie stáleho zoznamu voličov ako rozhodujúcich právnych skutočností pre realizáciu volebného práva oprávnených subjektov. A predovšetkým preto je obec subjektom spôsobilým porušiť práva sťažovateľov upravených v čl. 30 ods. 1 ústavy a čl. 3 dodatkového protokolu, a nie starosta obce.

Pretože starosta obce v zmysle zákonnej normy do samotného procesu prípravy a zabezpečenia aktívneho volebného práva nevstupuje (nezostavuje, nevedie stály zoznam voličov, ani nezisťuje skutočnosti, ktoré sú dôvodom na zmenu v zozname), nie je ani subjektom spôsobilým porušiť základné práva sťažovateľov upravených v čl. 30 ods. 1 ústavy a čl. 3 dodatkového protokolu (mutatis mutandis II. ÚS 24/04, II. ÚS 201/03).

Vzhľadom na absenciu príčinnej súvislosti medzi tvrdením sťažovateľov a reálnym postavením starostu obce v rámci zabezpečenia realizácie aktívneho volebného práva ústavný súd uzavrel, že sťažnosť sťažovateľa je zjavne neopodstatnená, a preto ju z tohto dôvodu odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2) Aj tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovatelia namietali porušenie ich základných práv postupom a rozhodnutím okresného súdu, ústavný súd odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

Obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je poskytnúť uplatňovanému právu súdnu ochranu, ak sú splnené podmienky súdneho konania. Zmyslom práva na súdnu ochranu je umožniť každému reálny prístup k súdu a k tomu zodpovedajúcu povinnosť súdu o veci konať.

K porušeniu práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy by došlo vtedy, pokiaľ by bola komukoľvek odmietnutá možnosť domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a pokiaľ by súd odmietol konať a rozhodovať o podanom návrhu fyzickej alebo právnickej osoby.

Zo sťažnosti a jej príloh ústavný súd zistil, že sťažovatelia 8. júna 2004 podali okresnému súdu návrh na vydanie rozhodnutia o doplnenie zoznamu voličov voliť poslancov do Európskeho parlamentu pre volebný okrsok č. 1 obce B., o ktorom okresný súd rozhodol uznesením sp. zn. 1 S 5/2004 z 10. júna 2004 tak, že ho zamietol. Z uvedeného vyplýva, že základné právo sťažovateľov na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy bolo rešpektované, aj keď nie podľa predstáv sťažovateľov.

Vo všeobecnosti úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom je chrániť občana pred takými zásahmi všeobecných súdov do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou (I. ÚS 13/01).

Ústavný súd preskúmal rozhodnutie okresného súdu a nezistil žiadnu skutočnosť, na základe ktorej by bolo možné usudzovať, že napadnuté rozhodnutie okresného súdu je postihnuté takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho zjavnej

neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení práva sťažovateľov „na súdnu ochranu“, tak ako to tvrdili vo svojej sťažnosti.

Z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu okrem iného vyplýva, že odporca *«predložil písomné stanovisko správy katastra B. zo dňa 7. 6. 2004, z obsahu ktorého vyplýva že obec B. tvorí iba jedno katastrálne územie „B.“ vymedzené katastrálnou hranicou, ktorá medzi obcami R. a B. nebola nikdy menená a pri spracovaní ROEP bola prevzatá z pozemnoknižných máp. Podľa výpisu z katastra nehnuteľností h., v ktorej na základe nájomného pomeru navrhovateľa bývajú, je postavená na parcele KN (...) zapísanej na LV č. (...) pre obec R. a obcou R. jej bolo pridelené súpisné č. (...). (...) ... bolo nesporne preukázané, že dom, v ktorom navrhovateľa trvalo bývajú, a od ktorého v zmysle skôr citovaných zákonných ustanovení je treba odvodiť ich trvalý pobyt, sa nenachádza na území obce B., ... ale na území obce R., v ktorej obci majú aj trvalý pobyt. Nie je preto možné ich zapísať do zoznamu voličov obce B., lebo v tejto obci trvalý pobyt nemajú. V tomto smere je treba pritom uviesť, že pre rozhodnutie o uplatnenom nároku je právne bezvýznamné zistenie, či navrhovateľa sa aj reálne k trvalému pobytu v obci R. prihlásili, keď navyše záznam o ich trvalom pobyte v obci B. bol v súlade s ustanovením § 7 písmeno d) zákona číslo 253/1998 Z. z. zrušený».*

Ústavný súd uvedené dôvody rozhodnutia okresného súdu, ako aj koncipovaný výrok rozhodnutia nepovažuje za svojvoľné a arbitrárne a tým protiústavné. Na toto rozhodnutie nemalo vplyv ani rozhodnutie okresného súdu o zrušení záznamu trvalého pobytu sťažovateľov v obci B. podľa § 7 ods. 1 písm. d) zákona o hlásení pobytu, pretože trvalý pobyt sťažovateľom v obci B. zanikol v dôsledku administratívneho rozhodnutia vykonaného podľa vtedy platnej právnej úpravy „Okresným úradom, katastrálny odbor B.“ na základe návrhu vlastníka nehnuteľnosti a rozhodnutia obce R. o pridelení súpisného čísla tejto nehnuteľnosti (záznamová listina), a nie podľa citovaného ustanovenia zákona o hlásení pobytu. Na základe administratívneho rozhodnutia, nehnuteľnosť, s ktorou je spojené miesto trvalého pobytu sťažovateľov, patrí do obce R.

Ústavný súd dospel k záveru, že napriek uvedenému rozhodnutie okresného súdu nie je nezlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou a nie je postihnuté takými nedostatkami, ktoré by odôvodňovali záver o jeho zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti a v konečnom dôsledku o porušení sťažovateľmi označených práv podľa ústavy, resp. dodatkového protokolu.

Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že ústavný súd nie je oprávnený nahrádzať postupy a rozhodnutia všeobecných súdov spôsobom, akým to požadujú sťažovatelia, a tak preberať na seba zodpovednosť všeobecných súdov za ochranu zákonnosti podľa § 1 Občianskeho súdneho poriadku, ak sa táto ochrana poskytla bez porušenia ústavnoprocených princípov ustanovených v čl. 46 až 51 ústavy, ktorých ustálený výklad vyplýva zo stabilnej judikatúry ústavného súdu (II. ÚS 251/03).

Vzhľadom na tieto skutočnosti a závery ústavný súd odmietol sťažnosť sťažovateľov aj v časti namietajúcej porušenie základného práva sťažovateľov podľa čl. 30 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 3 dodatkového protokolu postupom okresného súdu z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Zároveň bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov, keďže ústavný súd odmietol sťažnosť v celom rozsahu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. marca 2005